ЛЕПЕЛЬ

ПРАМЕНЬ

№ 1 КАСТРЫЧНІК 1989

ВЫДАНЬНЕ ЛЕПЕЛЬСКАЙ АБ'ЯДНАНАЙ ГРУПЫ ПАДТРЫМКІ БНФ «АДРАДЖЭНЬНЕ»

ШАНОЎНЫЯ ЗЕМЛЯКІ!

У нас сёньня Сьвята — нарадзіўся першы нумар нашага незалежнага выданьня. Вось-вось, менавіта незалежнага. Бо яго зьмест нікім не прадыктаваны, ніхто не падвяргаў яго цэнзуры. Аўтары вылілі на гэтыя невялічкія старонкі тое, што дзесяцігодзьдзямі кіпела на душы і рвала сэрца ад немагчымасьці выказацца, данесьці да людзей праўду аб тых ці іншых падзеях "мясцовай" значнасьці, якімі кішыць наша шматпакутная Бацькаўшчына.

Мы не чакаем нійкіх ганарараў. Адзіная узнагарода, якая выпадзе нам з нагоды выданьня гэтага нумара — "презрение сильных мира сего". Патаўсьцеюць ня нашыя худыя кішэні, а і без таго тоўстыя справы, заведзеныя на нас у адпаведных органах. Таму будзем вам вельмі і вельмі ўдзячныя, калі на вашых тварах зіхатне промнік задавальненьня пасьля знаёмства з нашым "Праменем". І зусім задаволімся, калі хтосьці завітае да нас з гэтым лістком у руках і выкажа цьвёрдае жаданьне навекі-вечныя называцца Сябрам Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне".

Мы ня можам гарантаваць перыядычнасьць выданьня. Самі разумееце, якім чынам яно выдаецца. І ўсё ж спадзяёмся, што гэты невялічкі промнік надзеі ня згасьне, разгарыцца, успыхне вялікім Полымем Шчасьця шчасьлівага.

Зьвяртайцеся да нас, расказвайце аб набалелым, пішыце на адрас: 211180, Беларусь, Віцебская вобл., г. Лепель, вул. Менская, д.10, кв.13, Шушкевічу Уладзіміру /хатняга тэлефона ня мае, бо за 37 год жыцьця не ўсьвядоміў, што ў нашым гнілым грамадстве пануе такое разуменьне як "блат"/. Толькі не забывайцеся пра ганарар, які вам нагадалі вышэй.

Адкрыты ліст рэдактару Лепельскай раённай газеты "Ленінскі сцяг" В.Р.Хаванскаму

Паважаны Васіль Рыгоравіч! Гэты ліст зьявіўся на сьвет з-за немагчымасьці іншым шляхам даказаць мне сваю сумленнасьць і паказаць грамадзкасьці Вашу здольнасьць хлусіць прама ў вочы апаненту і уводзіць у зман любую аўдыторыю. У гэтым я ўпэўніўся на пленуме райкама партыі, што праходзіў у Лепелі 5 верасьня, і на які я быў запрошаны першым сакратаром райкама І.П.Шаколам.

Дык вось, шаноўны Васіль Рыгоравіч. З высокае трыбуны форуму камуністаў раёна Вы тройчы закранулі маю асобу і тройчы абвінавацілі мяне ў несумленнасьці, прывёўшы факты на сто працэнтаў хлусьлівыя.

Спачатку Вы сказалі, што я з партыі не выбываў дабраахвотна — мяне выключылі на партыйным сходзе. Так, выключылі. Але пасьля таго, як я напісаў заяву, у якой яскрава выказаў матывы выхаду з партыі і тлумачальную цыдульку на імя сакратара пярвічнай партыйнай арганізацыі. Апошняя была зьмешчана на старонках аднадзёнкі БНФ "Экспрэс" №4. Навошта ўводзіць партыйцаў раёна ў зман?

Затым Вы сказалі, што ніхто мяне не прымушаў звальняцца з рэдакцыі — зрабіў гэта я сам па ўласнаму жаданьню. Васіль Рыгоравіч! Сапраўды, я так напісаў у заяве. Але пасьля таго, як Вы выклікалі мяне да сябе і сказалі, што паколькі я ўжо не камуніст, мяне прыйдзецца звольніць з партыйнага органа. Так, папраўляліся Вы, працуюць у газеце беспартыйныя, аднак яны ў партыю не ўступалі. Я ж скампраметаваў сябе выбыцьцём зь яе. На маю заўвагу, што няма падстаў мяне звольніць, адказалі, што на Вас будуць ціснуць зьверху, каб Вы шукалі магчымасьці пазбаўленьня ад мяне. А да кожнага чалавека можна прычапіцца... Вось Ваша даслоўнае заканчэньне размовы: "Так што, калі ня хочаш, каб працоўная кніжка была сапсаваная, падавай заяву аб звальненьні па ўласнаму жаданьню зь якой хочаш даты". Цьвяроза паразважаўшы, што Вы здольны на ўсё, я паслухаўся Вашай парады. Аб гэтым ведаюць усе супрацоўнікі рэдакцыі.

І больш за ўсё Вы мяне абразілі трэцім абвінавачваньнем у несумленнасьці. Сказалі, што чулі як я па рэспубліканскаму радыё казаў, што мнестваракць усялякія перашкоды, каб я не трапляў на нефармальныя форумы, і таму я вымушаны здаваць уласную кроў, такім чынам зарабляючы уважлівую прычыну нявыхаду на працу, што і зрабіў, ськіроўваючыся на зьезд Таварыства беларускай мовы. Было, было такое. Аднак Вы перакруцілі ўсё па-свойму, упэўнена заявіўшы, што я прафесійны донар, і мой арганізм вымушае мяне здаваць кроў праз кожныя 2-3 месяцы. Атрымліваецца, што я здаю кроў па неабходнасьці, а потым выстаўляю сябе як пакутніка. Большай хлусьні, паштасоўкі фактаў і несумленнасьці члена бюро райкама партыі я ня ведаў, ня бачыў, ні чуў. Што я ніколі ня быў прафесійным донарам, лёгка праверыць за хвіліну, патэлефанаваўшы ў Лепельскую паліклініку.

Ліст гэты нарадзіўся яшчэ таму, што там жа, на пленуме, першы сакратар райкама партыі І.П.Шакола адмовіў маёй просьбе ўнесьці папраўку ў Ваша выступленьне. Дык вось, у мяне да Вас пытаньні: як Вы, чалавек, узначаліўшы нахлусіўшы дзьвюм сотням партыйных актывістаў раёна, можаце кіраваць ідэалагічным цэнтрам гэтага раёна? Якое ў іх складзецца ўражаньне аб прынцыповасьці друкавальнага органа, якім Вы кіруеце, бо я буду імкнуцца даносіць да ўсіх праўду аб Вашай хлусьні?

І апошняе. Ці падумалі Вы, член бюро райкама партыі, што людзі, даведаўшыся, што Вы — хлус, перанясуць гэтае справядлівае ў Ваш бок абвінавачваньне на астатніх членаў бюро, якія таго не заслугоўваюць? Скампраметавалі Вы іх, Васіль Рыгоравіч!

Уладзімер Шушкевіч,
старшы дыспетчар
завода пасьцеранЬ,
сябра БНФ.

У якім стагодзьдзі працуем?

Умовы працы, несумненна, уплываюць на здароўе працоўных. Нармальныя — спрыяюць яго захаваньню, шкодныя прыводзяць да захворваньняў. Гэта яскрава бачна на прыкладзе Лепельскага льнозавода. Прадпрыемства па санітарна-гігіенічнай класіфікацыі адносіцца да аб"ектаў трэцяй групы, паколькі тут назіраюцца значныя паказчыкі прафесійных шкоднасьцяў: запыленасьць паветра на рабочых месцах асноўнай вытворчасьці вышэй дапускальнай у 4-7 разоў. Тэмпература ўлетку дасягае 32 градусаў, што значна вышэй нормы. У памяшканьнях ствараюцца скразьнякі пры адчыненьні вокнаў.

Падобныя умовы прывялі да росту захворваньняў. У 1986 годзе яны складалі 632 дні, у 1987 — 979, у 1988 — 987 дзён часовай непрацаздольнасьці на 100 працоўных. Пераважна прастуднымі захворваньнямі пакутуюць жанчыны — работнікі асноўнай вытворчасьці. Людзі працуюць ва ўмовах цеснаты, скучанасьці, у непрыстасаваных памяшканьнях, габарыты вытворчых плошчаў і бытавых аб"ектаў не адпавядаюць санітарным нормам. І так на працягу шэрагу гадоў.

Ня дзіва, што на заводзе ствараюцца перадумовы для узьнікненьня прафесійных захворваньняў.

Адміністрацыяй льнозавода штогод праводзяцца мерапрыемствы па рэканструкцыі сістэмы вентыляцыі,

Archiŭ Najnoŭšaje Historyi
Modern History Archives
Fond П 6-9

ці герметызацыі вытворчага абсталяваньня, аднак запылен[illegible] [illegible] не зьніжаецца да нармальнай. Усе санітарна-гігіенічныя пытаньні, зьвязаныя з умовамі працы, можна вырашыць толькі шляхам будаўніцтва новага сучаснага корпуса льнозавода. Пры адпаведнасьці вытворчых памяшканьняў санітарным нормам, пры нармальным разьмяшчэньні вытворчага абсталяваньня будзе эфектыўней працаваць выцяжная вентыляцыйная сістэма, зьнізіцца запыленасьць, ня будзе скразьняќоў. Такім чынам ухіляцца неспрыяльныя вытворчыя фактары.

Аднак сродкі на будаўніцтва не выдзяляюць ні Віцебскае ПА па нарыхтоўцы і пяршаснай апрацоўцы лёну, ні аблаграпром. Што рабіць у такім выпадку працаўнікам? Насіць сьпецадзеньне, рэсьпіратары, рукавіцы? Безумоўна, гэта неабходна. Аднак калі такім чынам падыходзіць да аховы працы, то і ўнукі сёняшніх рабочых будуць працаваць у такіх жа ўмовах. Так што ёсьць над чым падумаць і раённым, і абласным кіраўнікам.

УЛАДЗІМЕР ЕЛІФЕРАНКА,
санітарны ўрач па гігіене працы райэпідстанцыі.

Вось што хочуць нефармалы!

Артыкул гэты нарадзіўся яшчэ вясной, пасьля таго, як рэдактар раённай газеты "Ленінскі сцяг" зьмясьціў у сваёй газеце свой твор пад загалоўкам "Чаго хочуць нефармалы?". І хоць адказ на яго спачатку трапіў у райкам партыі, партыйныя лідэры раёна згадзіліся на зьмяшчэньне артыкула ў раёнцы. І усё ж рэдактар не паслухаўся іх. Ліст так і ня трапіў на газетную паласку. Толькі цяпер зьявілася магчымасьць азнаёміць лепяльчан зь яго зьместам.

Аўтар.

Прашу слова.

ВОСЬ ШТО ХОЧУЦЬ НЕФАРМАЛЫ

Апошнім часам вакол маёй асобы ходзяць самыя супярэчлівыя чуткі. Кіраўнікі розных рангаў выстаўляюць мяне ледзь ня як экстрэміста-прафесіянала. Раённая газета зноў жа пачала дыскусію вакол мяне, быццам віноўнік сам знаходзіцца дзесьці ня на сьвеце гэтым. Атрымліваецца як у прымаўцы: "Безь мяне мяне жанілі". Таму, каб прытушыць рознага роду домыслы і абразы і адказаць на артыкулы ў раёнцы "Дык хто ж "за" і "супраць" перабудовы?" ад 8 сьнежня мінулага года і "Чаго хочуць нефармалы?" ад 14 сакавіка, прашу слова.

Абвінавачваюся я ў першую чаргу ў тым, што прапагандую дзейнасьць беларускіх нефармальных аб"яднаньняў. Сьвятая праўда. Раблю гэта. Толькі давайце разьбярэмся: добрая ці дрэнная іх дзейнасьць.

Я прапагандую Менскую "Талаку". Маю на гэта права, бо ў адрозьненьне ад крытыкантаў-завочнікаў знаёмы зь яе кіраўнікамі. Выкладчык кафедры беларускай мовы і літаратуры Менскага педінстытута імя А.М.Горкага Вінцук Вячорка, малодшы рэдактар аддзела Беларускай савецкай энцыклапедыі Алесь Суша, студэнт-чацьвертакурсьнік гістарычнага факультэта БДУ Сяржук Вітушка, грузчык-стропальшчык Віктар Івашкевіч сумленныя, душой і сэрцам адданыя Бацькаўшчыне людзі. Усю сваю энергію, вольны час, матэрыяльныя сродкі аддаюць служэньню свайму народу. Яны ахвяруюць кар"ерай, прымаюць на сябе штодзённыя ганеньні з боку нястомнай бюракратыі дзеля сьветлага будучага дзяцей сваіх і нашых з вамі.

Тое ж самае магу сказаць пра аб"яднаньне маладых літаратараў "Тутэйшыя" і яго кіраўніка асьпіранта Алеся Бяляцкага. Больш таго, сам спрабаваў уступіць у "Тутэйшыя". На жаль, па ўзросту не падышоў. У іх узроставы цэнз 35 год. А мне — 36.

Стваральнік Беларускага гісторыка-асьветніцкага таварыства "Мартыралог Беларусі" археолаг Зянон Пазьняк адкрыў і расказаў людзям жахлівую праўду аб цяпер сусьветна вядомых Курапатах, дзе склалі галовы ад рукі сталінскіх катаў дзесяткі, а можа і сотні тысяч жыхароў Беларусі. Так, "Мартыралог Беларусі" не прызнаецца афіцыйнымі ўладамі. Аднак ён дзейнічае. Раскрывае імёны катаў і іх ахвяраў. Прозьвішчы некалькіх дзесяткаў рэпрэсіраваных ужо зьмясьціў штотыднёвік "Літаратура і мастацтва" пад рубрыкай: "Мартыралог Беларусі: імёны і факты". А пра дзейнасьць камісій па расьсьледваньню сталінскіх злачынстваў, якія ствараліся пры райкамах у адказ на ўтварэньне "Мартыралогу Беларусі" — ні слыху, ні дыху. Чаму ж не падтрымліваць на сёньня бадай самую высакародную ідэю?

Асаблівая "катавасія" закруцілася вакол стварэньня Беларускага Народнага фронту за перабудову "Адраджэньне" /БНФ/. Паколькі ён як бяльмо на воку ў кіруючых колаў, ня буду ўсхваляць існуючую праграму фронту. Хто пажадае, сам ва ўсім разьбярэцца. Скажу толькі, што яна адпавядае інтарэсам народа і не супярэчыць палітыцы партыі.

Чаго ж хочуць нефармалы? А лепшага жыцьця. Не, не сабе. Ніякая сьветлая будучыня не перакрые іх сёньняшнія пакуты. Думаю, здагадваецеся адкуль і якія. Хочам мы, каб люд беларускі змог сьмела выказваць свае думкі, каб кожны беларус мог чалавекам звацца, мог сам распараджацца ўласным лёсам. Што азначае гэта? Прытрымліваньне канстытуцыйных гарантый і Дэкларацыі правоў чалавека, суверэнітэт рэспублікі. І ні ў якім выпадку не аддзяленьне ад СССР, чым палохаюць народ сёньняшнія функцыянеры. Пры сучасным разьвіцці эканомікі гэта проста немагчыма. Мы за суверэнітэт БССР у складзе СССР. Мы ня хочам падпарадкоўвацца саюзным міністэрствам, якія выкачваюць з нашай зямлі апошнія сокі, трусяць навакольнае асяродзьдзе /Наваполацк, Салігорск, Гародня і іншыя гарады/, пакідаючы абласному бюджэту толькі два працэнты даходаў. Мы супраць таго, каб сёньня за межамі рэспублікі нашы прадукты былі таньней, чым дома. Мы павінны купляць нашу бульбу па той жа цане, што і масквічы зь ленінградцамі.

Мы за экалагічна чыстую Беларусь. Мы ня хочам, каб людзі елі атрутную сельгаспрадукцыю, вырашчаную на прыдарожных палосках, ня хочам, каб зьнішчалі нашы рэкі і азёры сельскагаспадарчымі і прамысловымі сьцёкамі. Скажаце: за гэта ж уся краіна. Так, так. Але воз і дагэтуль там. Канкрэтных мераў пакуль не прымаецца. Пераважае дыктат ягоў вялікасьці плану, які патрабуе выдаць лішні цэнтнер сельгаспрадукцыі любой цаной і любой якасьці. Мы навучаны Чарнобылем, таму ськіроўваем будаўніцтва АЭС у бязьлюдную тайгу, а ГЭС — у горныя каньёны. Дастаўка электраэнергіі дорага абыйдзецца? А здароўе і жыцьцё людзей не даражэй?

Мы хочам паўсюдна карыстацца сваёю роднаю мовою, якая перадалася нам з малаком мацярок. Хочам, каб дзеці і ўнукі нашы загаварылі на мове дзядоў нашых, каб яны ведалі праўдзівую гісторыю і геаграфію сваёй Радзімы, умелі шанаваць прыроду-гаротніцу, берaглі духоўную спадчыну продкаў.

Апошняе абвінавачваньне: мы прапагандуем "ідэі Беларускага народнага фронту пад бела-чырвона-белым сцягам, колер якога насілі на рукавах паліцаі..." Ня трэба гуляць на сумніцельных дробязях. Спытайце лепяльчан-ветэранаў. Гарадскія паліцаі насілі чорна-чырвоныя павязкі, сельскія — белыя. Дык што, чорны з чырвоным ды белы колеры цяпер трэба лічыць забароннымі? У Менску група беларускіх нацыяналістаў у час вайны імкнулася стварыць Беларускую народную раду пад бел-чырвона-белым сьцягам? Але ж намеры іх з трэскам праваліліся. І магчыма таму, што кучка адшчапенцаў выкарыстала дарагую простаму люду сімволіку. А вось тое, што пад чырвоным сьцягам сталіністы зьнішчылі 18 мільёнаў чалавечых жыцьцяў — усім вядома. Але ж мы не адмаўляемся ад дзяржаўнага флага. Навошта ж тады несьці духту на наш гістарычны сьцяг, пад якім яшчэ ў 1410 годзе беларускі народ разьбіў нямецкіх рыцараў у час Грунвальдскай бітвы. І лепяльчане там ваявалі, за што горад як узнагароду за ўдзел у бітве атрымаў дазвол упрыгожыць свой герб выявай коньніка зь мячом у руцэ — славутай "Пагоняй".

Ня так ужо мала мы і хочам. Ды ня толькі для сябе — для ўсіх сыноў Бацькаўшчыны. Пакуль жа ня маем нічога.

УЛАДЗІМЕР ШУШКЕВІЧ,
карэспандэнт раённай газеты.

Як Вас цяпер называць? або Мой сказ фармалам

Васіль Рыгоравіч, даруйце, калі ласка, мяне за тое, што бяз Вашага дазволу пішу гэты невялічкі артыкул. Тым больш не ў мясцовую газету "Ленінскі сцяг", рэдактарам якой Вы зьяўляецеся. Справа ў тым, што Вы ўсёроўна не надрукавалі б яго, як ня раз рабілі гэта раней, калі штосьці ў маіх лістах было ня да спадобы Вам. А вось тэндэнцыйным матэрыялам Вы заўсёды давалі зялёную вуліцу, асабліва калі "зьверху" параяць і дадуць "тэму". Можа менавіта таму даволі часта даводзіцца чуць на адрас газеты не вельмі прыемныя эпітэты: "манюка" ці "пляткарка". Вы можаце сказаць, што гэта няпраўда, што "экстрэмісты" і "дэмагогі" імкнуцца дыскрэдыта-

ваць орган РК КПБ, выліць на яго лыжку дзёгцю. Але ж гэта Вы самі льеце той самы дзёгаць, прабачце, на галовы сваіх супрацоўнікаў квартамі. Вы, думаю, добра памятаеце ўласны сакавіцкі артыкул "Чаго хочуць нефармалы?", у якім у лепшых застойных традыцыях абілілі брудам тых, хто выступіў у абарону нашага ж супрацоўніка Уладзімера Шушковіча, адразу зрабіўшы іх дрэннымі працаўнікамі. Адзін з "абаронцаў", начальнік аграхімаддзела райсельгасхіміі Пётра Місьнік быў вымушаны звольніцца з працы.

Калі я запатрабаваў зьмясьціць у газеце мой ліст у адказ на Ваш артыкул, Вы адказалі, што калі я буду настойваць, дык Вы яшчэ другі зьмесьціце і здалі мой ліст у архіў. Можа думаеце і мая памяць у архіве знаходзіцца? А вось Ваша сумленьне не ў архіве часам? Інакш як зразумець, што Вы даволі часта паўтараеце, што Уладзімера Шушкевіча выключылі з партыі за"памылковасьць поглядаў" /№56 ад 9 траўня 89г./. А я вось чуў ад першага сакратара райкаму партыі, што Уладзімер сам падаў заяву аб выхадзе з кагорты камуністаў. Выбачайце, але і на гэты раз я веру ня Вам. Дык хто ж "падтасоўвае факты?"

Гаворачы аб гістарычнай сымболіцы, факты падтасоўваеце Вы самі. Ніколі ў час вайны паліцаі не насілі бел-чырвона-белыя павязкі на рукавах. Навошта хлусіць? Калі ня ведаеце, то спытайце старых людзей.

Дужа дзіўны артыкул у нумары 103 пад загалоўкам "Мой сказ нефармалам" і за подпісам члена савета ветэранаў вайны і працы Міная Карніенкі, колішняга намесьніка райаддзела міліцыі. Падвялі Вы аўтара пад пень-калоду. Мабыць удвох вы не чытаеце рэспубліканскую прэсу? Бо як можна напісаць аб тым што ужо на той час зьявілялася хлусьнёй рэспубліканскіх сродкаў масавай інфармацыі. Я маю на ўвазе "Ліст са Смаргоні", а не "Письмо з Прыбалтыкі", і артыкул Дзьмітрыева /"Звязда" ад 14.07.89., іншыя рэспубліканскія газеты, "Віцебскі рабочы"/, у якім аўтар злоўлены, як кажуць, за руку на плагіяце, хлусьні, самазванстве.

Мы ўжо даволі добра ведаем прычыны Чарнобыльскай катастрофы і яе віноўнікаў, тых, хто панёс адказнасьць ці выкруціўся ад яе. Дык навошта ж Вы гэтую страшэнную чорную справу прыпісваеце нефармалам? Глупства! Толькі не радавое — палітычнае.

Вы напэўна ведаеце, як называюць тых, хто хлусіць? Думаю, што ведаеце, як называюць і тых, хто разносіць заведамую хлусьню. Дык можа лепяльчане і сапраўды мелі рацыю, прыпісваючы Вашай асобе такія вобразныя эпітэты.

АНАТОЛЬ ШУНЕВІЧ,
вядучы аграном РАПА
па расьлінаводству.

У РАЁНЕ

Стварэньню першай у Лепелі групы падтрымкі БНФ прысьвячаецца.

Як патрывожаны вулей райкам бушуе.
"Трэба ж такому здарыцца у нас" —
Гаворыць Першы, а Другі мяркуе: —
"Які там дэмакрат сьпяшае час?"
Знайшлі. Вядуць у стары Дом чырвоны
Таго, каму абрыдла за гады
Народа ведаць толькі твар скароны,
Гнутую сьпіну, шэпт цішэй вады.
"Народ ня пойдзе за табой, — гавораць. —
Яму ня трэба мова і лысы.
Сядзі ціхенька. Добры час падораць
Адтуль, дзе не прысьпешваюць часы.
Ты — камуніст! Адкуль жа самадзейнасьць?
Рабіць павінен ты, што скажам мы!
У слоў тваіх праўдзівасьць і надзейнасьць
Ня верым мы, рэспублікі сыны.
Адзіная праблема нас хвалюе:
Як накарміць і апрануць людзей,
Астатнія ж сыты Васіль малюе,
Крывавых хоча нам з табой падзей."
Няўжо ня бачаць дзядзькі ад улады —
Пакуль душа пакутнікаў пустая,
Ня бачыць ім тых парасткай расады,
Што рай нам зробіць — ісьціна простая.

Зламалі! Сьціснулі! Зьнявечылі у праўду!
Не! Не таго, хто хоча звацца Беларусам.
Народ зьнявечыўся, заняў у сэрцы крыўду,
Накрыўся зноў маўклівасьці абрусам.

Лістапад, 1988.

УЛАДЗІМЕР ШУШКЕВІЧ

ИСПОВЕДЬ

Совесть не беру я на поруки,
Речи не веду издалека.
Я — рабочий! Трудовые руки
В годы переделают века.
Быть могу я в звании профессора,
В ореоле славы и наград.
В горе мать и сын — моя профессия,
Родина в беде и я — солдат.
Не в одних победах мы мужаем,
Не в застолье дружбу познаем.
Мы нуждой отчизну унижаем,
Горе, кривду полной чашей пьем.
От беды не спрячет крыша дома.
Доля наша — вечная борьба.
Боль неправды каждому знакома
Страх, неволя — ноша для раба.
Бой со злом не уличная ссора,
Гибнет Человек, уходит в тьму
Жертва аппаратного террора.
Кто могилу выкопал ему?
Вяжут души сталинские тени,
На законы поднял меч палач.
Наши судьбы ставят на колени
Клеветник, лакей, злодей, стукач.
Не знакомы с благородством каты,
Их дела страшней любой беды.
К памяти взывают Куропаты,
Бьют тревогу менские "Дзяды".
Вызрел в равнодушии и лести
Инквизитор века — бюрократ.
Не имея чести, он бесчестье
Носит как награду, как мандат.
Зло, добро все для него едино,
Сталинизма сила он, оплот.
Повелят — продаст родного сына,
Свой народ взведет на эшафот.
Сапогом Указа — на свободу,
Гласности закрыть пытались рот,
Как Сатурн, он мафии в угоду
Перестройку в колыбели жрет.
И теперь в хмельном угаре власти
Сеет он позора семена,
Обвиняет всех во всех несчастьях.
Только в чем же, наша в чем вина?
В ненависти к чинопочитанию?
В речи той, что научила мать?
В неумении награды брать и звания?
По приказу думать, жить, молчать?
Разуму и сердцу повинуясь,
Смерть приму, как воин на войне.
Заплачу за правду не торгуясь,
За Свободу выложу вдвойне.
Не страшусь я участи Джордано,
Воя черной сотни не боюсь.
Сквозь туманы клеветы, обмана
Возрожденной вижу Беларусь.
Я в народ свой верю гордый, смелый,
Знаю, будет жизнь его иной.
Пусть витает счастье стаей белой
Над моей измученной страной!

Б. ГОРСКИЙ 10.03.89.
ЛЕПЕЛЬ

АКТЫЎНАЯ СЬВІНІНА

Прачытаўшы нядаўна ў прэсе паведамленьні аб радыёактыўных прадуктах зь Беларусі, загадчык аддзяленьня санчасьці аўтамабільнага завода імя Ліхачова Алег Мельнік вырашыў праверыць на радыёактыўнасьць кансервы з прадуктовага"заказу", атрыманага на мінулым тыдні.

— Вынікі атрымаліся непрыемныя, — расказвае лекар. — Мы праверылі бляшанкі з "Завтраком туриста", у закрытым выглядзе яны давалі звычайны фон. Але ў адкрытым!... "Бета"-выпраменьваньне перавы-

…жыла норму больш чым у пяць разоў...

Такое сьнедцаньне прапанаваў Аршанскі мясакансервавы камбінат імя М.А.Карначонка. Яшчэ адно пацьверджаньне: у Беларусі з кантролем радыёактыўнасьці ўсё добра.

"НІВА", №40, 1/10-89.

Раскрытыкаваць... ката ў мяшку!

У Лепельскім РАПА адбыўся партыйны сход. На ім пастанавілі: "Вывучыць праграму неформалаў і раскрытыкаваць". Вось так! Не абмеркаваць, не адзначыць станоўчыя і адмоўныя бакі, а менавіта — раскрытыкаваць. Ката ў мяшку!

Дайце кааператыўную зарплату!

Вось што прапаноўвала лепяльчанам сьпецыялізаваная крама "Мяса — малако"/ Дарэчы, адзіная у горадзе/ 5 кастрычніка 1989 года.

Каўбаса сьвіная вараная —	5-90 за кг,
Сала па-хатняму —	3-10 -"-
Сала салёнае —	3-00 -"-
Сала венгерскае —	3-10 -"-
Сала закусачнае —	3-00 -"-
Сьвініна без касьцей —	4-80 -"-
Фарш сьвіны —	4-80 -"-
Катлета-паўфабрыкат —	0-18 за 62 гр,
Мяса сьвіное бяз шкуры —	3-90 за кг,
Рэбры вэнджаныя —	2-20 -"-
Яйкі дыетычныя —	1-20 за дзес,
Сьвініна тушаная —	2-41 за паўлітра.

Небагаты асартымент. Асабліва для жыхара расейскага Нечарназем"я. Але ж мы жывём не ў Расеі, а на Беларусі, і нас не задавальняюць, а дакладней какучы — ушчэнт зьбядняюць такія кааператыўныя цэны, бо кааператыўную зарплату лепяльчанам пакуль што не прызначылі. Да таго ж усім вядома, што яна ў правінцыі значна адстае ад менскай, ці маскоўскай зь піцерскай.

А як "палагодзіць" нашу кішэнь у гэты дзень гарадская сталоўка №1, што на Базарным пляцу?

Катлета "гаспадынька" —	0-61,
Сьвініна смажаная —	0-57,
Біткі па-беларуску —	0-64,
Каўбаса смажаная —	0-48,
Сырнікі са сьмятанай —	0-16.

Гэта другія стравы. Бярэм традыцыйныя катлету з макаронамі адварнымі /0-12/, расольнік ленінградскі /0-32/, салату з буракоў і яйкам /0-11/, кампот з чарнасьліваў /0-13/, хлеб /0-04/. Усяго на 1 рубель 33 капейкі. У менскай гарадской сталоўцы за такі набор страў аддаў бы якраз удвая меней. Зноў "вінаватыя" кааператыўныя прадукты, бо менавіта зь іх прыгатаваны стравы.

Дык дайце ж нам кааператыўную зарплату!

Ці дзяржаўнае мяса, якое "зьехала" з калгасных фермаў у невядомым кірунку!

ХТО ЕСЬЦЬ МАЮ БУЛЬБУ?

Бульбашыя! Бульбашы! Трапна "старэйшыя браты" рускія ахрысьцілі маю рэспубліку і яе жыхароў. Назват пакрыўдзіцца не выпадае, бо так і ёсьць на справе. Мы — краіна калісьці сопка-разварыстай, цяпер нітратна-вадзяністай бульбы. Таму і ганарымся гэтым сельскагаспадарчым сімвалам рэспублікі, быццам Канада — кляновым лістом. Аднак... дзе мая беларуская бульба? Летась яе паступіла ў гандлёвыя сеткі горада 820 тон. Гэта — мізер. Таму ў сезон бульбанарыхтоўкі бульбяныя чэргі ўпарта супернічалі са славутымі віннымі. Вясной жа наогул тавар зьнік з прылаўкаў і сутарэньняў крамаў. Цэны на базары падскочылі да 4 рублёў за вядро клубняў. Хаця і ў крамах яна ня надта таньней была — па 18 капеек за кілаграм. Тым жа часам на прылаўках Ленінграда яна ляжала па 10 капеек за кілаграм, Менску — 12 капеек. Ня будзем разважаць пра логіку, згодна якой спажывец плаціць за тавар меней, чым вытворца. Зноў жа вінаватая сістэма, якая "падарыла" перыферыйцам каапаратыўны гандаль, забыўшыся пры гэтым прызначыць ім каапаратыўную зарплату.

У гэтым годзе становішча "выпраўляецца". Цана на бульбу ў Лепелі зьнізілася аж да... 16 капеек за кілаграм, а выдзелена яе для лепяльчан аж... 850 тон. Гэта на 20 тысяч гараджан прыпадае па 42,5 кілаграма. Праўда, кожны працоўны мог ад свайго прадпрыемства зьезьдзіць у падшэфную гаспадарку і пад выглядам нарміраваных 100 кілаграмаў накапаць сабе на зіму ўдвая болей клубняў па 16 капеек за кілаграм. Дык думаеце лепяльчане задаволены такой сістэмай набыцьця бульбы? Зусім не. Іх абурае тое, што ў бульбяным краі нельга купіць бульбы колькі пажадана і калі пажадана. І ўжо зусім палітычнае незадавальненьне выклікае кошт яе. Дык хто ж есьць маю танную бульбу?

План па нарыхтоўцы бульбы, даведзены Лепельскаму раёну на 1989 год /у тонах/:

Маскве —		950,
Ленінграду —		1030,
вайскоўцам	з ГУТЛЮ —	100,
-"-	з УТКБВО —	120,
-"-	з БВО —	550,
-"-	з ЛВО —	550,
Віцебску —		940,
Наваполацку —		390,
Багушэўску —		2600,
Лепелю —		850.

Хай спажываюць маю бульбу на здароўе і маскоўцы, і піцерцы, і вайскоўцы. Толькі ня больш за мяне. Бо я ня больш за іх ем іхныя каўбасы. Хаця, якія яны іхныя? З нашага ж мяса зробленыя!

ЦЯРЭНЦІ ЭСЕНСКІ

На зварот — ад варот паварот

ЗВАРОТ

Сябры Беларускага Народнага Фронту Лепельшчыны рашылі стварыць каардынацыйную Раду сяброў Фронту ў колькасьці 6 /шасьці/ чалавек для каардынацыі дзейнасьці групаў падтрымкі БНФ. Мы прапануем гарвыканкаму працаваць сумесна на карысьць гораду і перабудове. Просім выдзеліць памяшканьне для штотыднёвых паседжаньняў Рады ў пасьляпрацоўны час. На паседжаньнях могуць прысутнічаць і прадстаўнікі гарадскіх уладаў.

7.03.89.

Кіраўнік групаў падтрымкі БНФ Лепельскага раёна
/У.Шушкевіч/.

Вы думаеце атрымала Рада памяшканьне? Дулю з макам. На паседжаньні гарвыканкама, куды ветліва быў запрошаны Шушкевіч, ужо сядзела мо каля трох дзесяткаў членаў раённага савета ветэранаў. Ух і накінуліся яны на "небараку" з Фронту. Як ня зьелі. Адзін з прысутных, Карабан, быў нават вымушаны заклікаць сваіх супольнікаў да тактоўнасьці. Адмову абгрунтавалі тым, што ня ведаюць такой арганізацыі як Беларускі Народны Фронт.

зварот
Беларускага Народнага Фронту „Адраджэньне"

Мы зьвяртаемся да тых, хто сёньня зьяўляецца дэпутатамі Саветаў, да тых, хто зьбіраецца высунуць сваю кандыдатуру заўтра, да ўсіх адказных, сьмелых, сумленных, разумных і кампетэнтных людзей, каму дарагія ідэалы дэмакратыі і перабудовы.

Лёс перабудовы на Беларусі практычна цалкам будзе залежаць ад вынікаў бліжэйшых выбараў уСаветы усіх узроўняў. У Саветах маюць права аказацца толькі дэпутаты, выбраныя спаборным шляхам у ходзе дэмакратычных выбараў. Галоўныя мэты Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне" ўвасабляюць мары і памкненьні нашага народу. Гэта — рэальнае народаўладдзе, дэмакратыя, суверэнітэт і культурнае адраджэньне Беларусі. БНФ вылучае і падтрымлівае кандыдатаў у дэпутаты, гатовых рашуча і зь веданьнем справы адстойваць гэтыя мэты. Мы прапануем тым, хто адчувае маральны абавязак, сілу і здольнасьці быць народным дэпутатам і падтрымлівае перадвыбарчую платформу БНФ, паведаміць пра сябе ў праўленьне БНФ у Менску або ў рэгіянальныя рады: Полацкую, Магілёўскую, Баранавіцка-Берасьцэйскую, Пінскую, Гародзенскую.

Першым і неадкладным крокам патэнцыяльных кандыдатаў у дэпутаты, якія разьлічваюць на падтрымку Беларускага Народнага Фронту, мусіць стаць рашучае публічнае выступленьне супраць антыдэмакратычных артыкулаў праекта рэспубліканскага Закона аб выбарах: супраць квоты для грамадскіх арганізацыяў, акруговых сходаў і інш., а таксама публічная падтрымка платформы БНФ.

ПРАЎЛЕНЬНЕ БНФ "АДРАДЖЭНЬНЕ"

НУМАР ПАДРЫХТАВАЎ У.ШУШКЕВІЧ